

ZEMLJA

Mogu isušiti ovo more
ako zaprijeti ulju i soli
kositrenom smrti mina,
mogu raniti svemir
ako atomskim brojanicama
želi razoriti
moj mirni krvotok voća,
i bilo urezano u tkivu sumraka,
mogu osloboditi sunca što naviru
s bubnjevima,
sa šišmišima,
i razbiti stakleno nebo
koje pokriva
ponos vatre i gnijev ograda,
mogu zaustaviti šikaru
koja snagom zla i pobožnih zvijezda
razara maleno ostrvo disanja
na glatkoj kori mog tijela,
i uspavljuje stabla
u prozoru zlatnih groznica.
Mogu
i tražim
svoj glas da procvijeta
nad velikom našom sjenom
što dodiruje
sve uspravne stapove svijetla.
Mogu rasklopiti krila
izgorjelih leptira
na limenim pločama žege
i vratiti ih u srce
snene pjesme lišća,
mogu pocepati opne
na zonama mog oka,
razmnožiti ljubav,
zbrojati snagu,
prosuti hrabro sjeme
svojih mrkih prašnika krvi.
Želim raspoložiti tvrtaru straha,
uvijek tamnu,
i otvoriti svoje grlo
gladnim mravima bušilica,
svoju utrobu oploditi
u stostruke metalne žetve
i svoje sokove pretvoriti
u svečane igre golubova.
Ne mogu biti poražena.

Irena VRKLJAN

DUŠE PRLJAVIH
TANJURA

Ležimo, dva napuštena tanjura
iza site gozbe
i čudno gladujemo.
Netko je ovdje bio, netko je iz nas jeo
za vrijeme dok smo sanjali
svoj san;
o duše prljavih tanjura
čiste i pune čežnje,
tko je onaj koji se zasitio
i napustio nas?
Ostaci milovanja trunu u nama
dok ležimo
iza gozbe božjega pljačkaša,
ležimo i čudno gladujemo.

Vesna KRMPOTIĆ

UMCR OD SJEĆANJA

Htjela bih da pantim hod tvoj, kada si mi prilazio
dok su ladjari pjevali.
I lik tvoj zelen
pokraj jezera.

Htjela bih da pamtim nešto o tebi.
Jednu zvijezdu koja je zalazila.
I da ništa više ne želim.

Vesna PARUN

FILMSKI REŽISER I GLEDALAC

Filmski režiser od onog trenutka kad je uzeo scenario u ruke, stoji pred zadatkom da nam na filmskoj traci popriča tu istoriju s kojom se upoznao.

Pre nego što vidimo kako će to on učiniti, ne bi bilo rdjavo da se upoznamo sa onim šta vidi jedan običan gledalac kad prisustvuje jednom događaju. Prvo što bi ustanovili, to je, da taj čovek nije gledao stalno tu scenu u totalu. Pa ni pozornicu gledalac ne posmatra stalno u totalu, već nošen zbivanjem, njegov pogled se zadržava na licima ljudi glumaca, na njihovim rukama, odeći, na stvarima oko njih, dekoru; pogled mu prati čas jednu grupu, čas drugu grupu ljudi, munjevito prelazi s jednog lika na drugi. I ako u ovom slučaju prikovan za svoje sedišta, gledalac svojim pogledom neprekidno približava sebe i udaljuje od scene. On stalno menja objektiv na svom unutrašnjem oku.

Gledalac iako nepomičan, kažu, menjajući taj objektiv unutrašnjeg oka, prati zbivanja na pozornici tako da se u njemu montira jedan film od onoga što je uočio u svima planovima, totalu, srednjem planu, krupnom planu i detalju.

Šta će gledalac uočiti, šta će od toga zapamtiti, zavisi od njegove moći zapažanja, od njegove inteligencije i kulture. Otud posle jedne pozorišne prestave čućemo toliko različitih priča o tome komadu.

Još više je gledalac prepušten samome sebi kad se nadje u sred nekog događaja koji se odigrava pred njim negde u životu, na ulici, u sobi, bilo gde. Uzmimo da na jednom trgu počinje jedan sukob. U prvi mah gledalac će videti gužvu u celini, zatim će izdvojiti scenu koja predstavlja glavni spektakl, koja je centar radnje, pa će onda videti pojedince, aktere tog događaja i najzad će početi da prati likove, krupne planove i da zapaža sitnice, razvezanu cipe-lu, razbijeno oko, stisnutu pesnicu.

Filmski režiser nije ništa drugo već jedan gledalac. Gledalac koji treba da vidi scenario razlomljen na niz kadrova koje će sačiniti kad se montira film. Samo je on gledalac jednog događaja, jedne istorije koja se još nije videla nigde, koja samo postoji napisana u scenariju.

I on treba tako da je ugleda, kako će je posle svi gledaoci videti. I još moglo bi da se kaže da je ugleda potpuno i do kraja, gde više ništa, ili vrlo malo, ostaje gledaocu da dodaje. To što će gledalac u jednom srednjem planu uočiti neki detalj, neku maramu, opasač

ili je razlog izvitoperenog gledanja filma, ili slabost režije, ali uglavnom zadatak je režisera da on za filmskog gledaoca ugleda film do kraja i bez ostatka.

To, što se režiser primio dužnosti da ugleda jednu istoriju za sve nas, za sve filmske gledaoce predstavlja veliku odgovornost.

Radeći još na knjizi snimanja, razradjujući scenario na kadrove, snimajući i montirajući, režiser stalno preduzima ulogu da tako vidi, snimi film, da to bude za sve filmske gledaoce njihovo vidjenje koje će im stvoriti umetničko zadovoljstvo, upravo izazvati u njima jedan umetnički doživljaj.

Radeći na knjizi snimanja, režiser postupa onako kako bi to učinio i svaki gledalac, a ipak on u ovom slučaju je samo jedan, i ne može da postupa kao svaki, već kao taj jedan. Ali i kad postupa kao jedan opet postupa kao svaki. U tome i jeste tajna filmskog jezika da je svima dostupan, jer govori jednim opštim jezikom, pa makoliko mu režiser udario svoj lični pečat.

Ono što ga čini opštim, to je da se i režiser stavlja u

poziciju gledaoca. Pr. d jednim događajem kad se nadje, i on će prvo videti opšti plan, pa srednji, pa detalj i krupni plan. I kad tako radi retko da će pogrešiti, ali preti opasnost ako se povede za jednim konvencionalnim načinom gledanja da ne padne u konvencionalni i banalni filmski izraz. Režiser koji se služi ovom školskom montažom, neće pogrešiti, ali nas neće oduševiti. Ovdje želim da naglasim da ima slučajeva kad je ova obična montaža, baš ona neobična, koja će najviše odgovarati, i najviše delovati. Ali u najvećem broju slučajeva, naročito kad se mehanički primenjuje, ona predstavlja konvencionalnost i slabost.

Znači i ova takozvana školska montaža, ne mora uvek da bude šablonska. Neki put je i preporučljiva. Nasuprot ove vrste montaže koja u sebi nosi očekivanost i smirenost, možemo da počnemo s druge strane, od detalja. Gledalac koji bi se našao usred gužve, on bi prvo video razvezanu cipe-lu, razbijen nos, pa tek onda likove i grupe, pa najzad, ako bi se udaljio iz gužve celu grupu.

(NASTAVAK NA 12. STRANI)

M. RIBNIKAR

NARIKAČA

